

РЕНАТА Д. МИНИЋ, 1973-
КАТАРИНА С. БЕЛИ, 1971-
Народна библиотека „Илија М. Петровић“
Пожаревац

УДК: 371.3:004-053.9
ID: 211989004

ИНФОРМАТИЧКО ОПИСМЕЊАВАЊЕ СТАРИЈИХ ЛИЦА

Сажетак: Крајем септембра 2013. године Народна библиотека у Пожаревцу започела је бесплатну обуку информатичког описмењавања пензионера и незапослених лица, која је наишла на велики одзив и задовољство грађана. То је добар показатељ да старији грађани нису имуни на убрзани развој технологије у данашњем свету и да њихова жеља за прогресом не изостаје, без обзира на године живота. Технологија игра све важнију улогу у помагању старијим особама да одрже и побољшају ментално и емоционално стање.

Кључне речи: интернет, компјутери, обука на рачунарима, информациона технологија (ИТ)

У данашње време, већина људи олако прихвата компјутере – они су заступљени на нашим радним местима, у кућама, кафићима, болницама, у нашим су торбама, аутомобилима... Али, упркос томе, светска истраживања¹ су показала да постоји забринутост због „дигиталног јаза“ између оних са компјутерским вештинама и оних без њих. Такав јаз представља проблем, јер компјутерска и интернет технологија, као и сам приступ њима, постају све више заступљени у свакодневном животу, а учешће у друштвеном животу све теже за оне без таквог приступа. Старији грађани, који нису имали прилику да се у свом редовном школовању или радном веку обучавају за рад на компјутеру, заостају за другим старосним групама у усвајању компјутерске технологије. Међутим, они не само да треба да буду компјутерски писмени да би остали у контакту са светом, већ и да науче како да стекну корист од

¹ The Pew Research Center's Internet & American Life Project, истраживање доступно на сајту <http://www.pewinternet.org/> и Digital World Research Centre, истраживање доступно на сајту <http://www.dwrc.surrey.ac.uk/people.shtml>

нових технологија. За старија лица, интернет може бити одличан извор информација о дешавањима у свету, пружити подстицај да остану активан део своје заједнице. Електронска куповина и продаја, онлајн банкарство и проналажење информација на мрежи су погодне за сваког - а поготово за људе који имају проблема са покретљивошћу.

Све већи број старијих грађана доживљава технологију као средство за побољшање живота у долазећој старости.² Учећи да користе рачунар, они налазе велику утеху, јер на тај начин могу да буду у контакту са пријатељима, породицом, да се забаве играјући игрице, слушајући музику, гледајући филмове или да, једноставно, буду информисани о догађањима у свету, а све то не напуштајући сигурност свог дома. Доживотно учење и образовање нису више ствар избора или добре воље, већ потреба сваког човека.

Неке од могућих предности за старије грађане приликом учења нових технологија:

1. Повећана социјализација – уз помоћ друштвених мрежа могу да успоставе давно изгубљене контакте са својим пријатељима и рођацима, као и да стекну нова пријатељства.
2. Могућности за даље учење и образовање – интернет им пружа могућност похађања онлајн курсева, учења страних језика, проучавања одређених тема, посећивања виртуелних музеја, библиотека, галерија, археолошких налазишта у свету, затим, посећивање сајтова са радионицама и активно учествовање у њима...
3. Смањена депресија – **манифестација депресије у старости огледа се у безнадежности и беспомоћности**, а самим тим што старији грађани имају нова интересовања и нова умећа, смањује се могућност за депресију.
4. Стицање нових вештина – уз помоћ разних сајтова и туторијала³ могу да науче нове вештине: о поправљању кућних апарата, рачунарима, вртларству, различите технике цртања, декупаж, плетење, кување...
5. Осећај сврхе – регистровањем на одређене сајтове и форуме, стичу могућност да се њихова реч чује и нешто значи; стицањем нових вештина поново добијају поверење у себе и осећај да човек и у старијим годинама може доприносити друштву.

² Путем медија, старији грађани добијају информације о томе какве све предности могу да им донесу нове технологије.

³ *Туторијали* су упутства или смернице како се нешто ради. Могу бити у виду текста или видео записа.

6. Преношење искуства будућим генерацијама – прикључивањем на друштвене мреже, регистравањем на сајтове и форуме, отварањем блогова, старији грађани могу да пренесу своја животна искуства другима.

Шта смо ми учинили њоводом њоја?

Све је веће интересовање старијих особа за компјутерску технологију и интернет. Медијска популаризација савремене технологије и користи које појединац може да добије од ње, доста је томе допринела. Народна библиотека „Илија М. Петровић“ у Пожаревцу осмислила је пројекат информатичког описмењавања старијих и незапослених лица, водећи се искуствима појединих колега из Србије, као и света.⁴ Библиотека у Пожаревцу почела је да реализује пројекат информатичког описмењавања старијих и незапослених лица крајем 2013. године, организујући бесплатну обуку „Упознајте се са виртуелним светом рачунара – информатичко описмењавање“ за пензионере и незапослена лица. Пројекат је финансирала сама Библиотека, користећи се већ постојећим средствима у Библиотеци – четири слободна рачунара, који су имали инсталиране програме потребне за саму обуку и прикључак на интернет. Програм рада, лекције за полазнике курса и упутство за предаваче, направили су библиотекари: Рената Минић и Катарина Бели, а предавачи су били Рената Минић, Катарина Бели, Татјана Јовановић Негоићић и Вера Зарић Митровић.

Сама обука прилагођена је апсолутним почетницима који желе да науче основе рада на рачунару, како би себи олакшали коришћење рачунара и неких основних функција као што су: чување података на рачунару или неком од многобројних преносивих уређаја, слање мејлова и претраживање интернета, као и коришћење појединих бесплатних услуга које се могу пронаћи на интернету: друштвене мреже (facebook, twitter...), преузимање музике, гледање филмова, пребацивање фотографија са фото-апарата и телефона на

⁴ Неки од спроведених сличних пројеката:

- „Школа рачунара за пензионере“ – Библиотека града Београда (2011)
- „Треће доба у библиотеци“ – Народна библиотека „Радоје Домановић“, Лесковац (2012)
- „Computer Classes for Seniors“ - Pikes Peak Library District, Колорадо, Сједињене Америчке Државе (2012-2014)
- „Un cours d'informatique pour les Aînés“ Amos Bibliotheque Municipale, Quebec, Canada (2013).

компјутер итд. Медијска кампања за обуку започета је крајем јуна 2013. године, да би 30. септембра исте године (понедељак) прва група полазника почела са радом. Интересовање и одзив грађана били су велики, али, због просторних капацитета, пријављивање је било ограничено (72 полазника). Групе су формиране према редоследу пријављивања полазника за обуку. Обука је обављана са по две групе од 4 полазника дневно и трајала је 2 недеље – 3 пута недељно, укупно 6 часова по групи, што је довољно за упознавање полазника са основама рада на рачунарима.

Шта је укључено у програм информатичке обуке старијих лица?

- Упознавање са основним појмовима информационе технологије (ИТ);
- Windows окружење (Microsoft Windows XP и Windows 7);
- Рад са фајловима и фолдерима;
- Microsoft Word – креирање нових докумената, подешавање, снимање докумената, отварање постојећих докумената, уметање слика у текст, прављење табела, штампање докумената;
- Основно о интернету – претрага података, преузимање фајлова;
- Креирање E-mail налога, слање и примање електронске поште;
- Друштвене мреже – Facebook, Twitter;
- Употреба Skype програма;
- Снимање докумената на преносиве меморије (USB);
- Преглед корисних сајтова.

У сваком граду постоји реална потреба за спровођењем пројекта информатичког описмењавања грађана. Пензионери и незапослена лица, због своје лоше финансијске ситуације, и поред жеље да буду у току са савременим технологијама, нису у могућности да себи приуште курсеве које школе рачунара организују. Јавне библиотеке теже да буду савремени информациони центри, те би било пожељно да као такве свим суграђанима омогуће да равноправно са другим корисницима користе савремену технологију.

Библиотеке су одувек биле стубови културе, тако да је и данас, када је дошло до експанзије електронске технологије и интернета, од кључне важности да библиотеке буду те које ће помоћи у описмењавању грађана да рукују новом технологијом. Библиотекари су ти који би могли да их обуче за руковање савременим начинима доношења до информација, само треба да ураде оно што је потребно у датом тренутку – да буду ту за људе којима могу помоћи! Библиотека је на услузи својим грађанима – да их подучи и технолошки описмени.

Специјално за потребе обуке направљен је приручник, како за предаваче, тако и за полазнике курса – *Информатичко описмењавање старијих лица*,⁵ који је током неколико месеци информатичке обуке прерађиван и допуњаван, да би на крају био публикован у мају 2014. године. Публикација има 86 страна, броширана је и направљена да буде што прегледнија будућим предавачима библиотекарима, а може да се користи и код самосталног учења појединаца. Упутства за рад су поједностављена јер су, поред поступног објашњења за сваки процес рада на рачунарима, придодате и илустрације у боји. Кроз шест лекција сажето су описане основе о раду са рачунарима и коришћења интернета.

Полазници курса су за сваки час добијали бесплатно одштампани наставни материјал са лекцијом која је тога дана рађена, што се показало као добар потез, јер им је тај материјал користио за увежбавање и као подсетник за каснији рад код куће.

Анкета за полазнике направљена је због евалуације самог курса и није била обавезна, тако да је од 72 полазника, који су завршили курс, њих 66 желело да попуни анкету. Питања су била следећа:

- ✓ **Да ли је обука била корисна?**
63 полазника (95,455%) је одговорило – веома, 3 (4,545%) - донекле, 0 (0%) – никако.
- ✓ **Да ли је наставни материјал био користан?**
62 полазника (93,939%) је одговорило – веома, 4 (6,061%) - донекле, 0 (0%) – никако.
- ✓ **Да ли су вежбе биле корисне?**
60 полазника (90,909%) је одговорило – веома, 6 (9,091%) - донекле, 0 (0%) – никако.
- ✓ **Шта Вам је било најкорисније од предавања?**
37 полазника (56,060%) је одговорило – сва предавања, 12 (18,182%) – основни појмови инфомационе технологије (IT), MS Windows, 5 (7,576%) – рад са фајловима и фолдерима, MS Word, 12 (18,182%) – интернет, електронска пошта, друштвене мреже, Skype.

⁵ Минић, Рената; Бели, Катарина; Јовановић Негоицић Татјана. *Информатичко описмењавање старијих лица : приручник за библиотекаре*. - Пожаревац : К. Бели, 2014. ISBN 978-86-917669-0-0 (брош.)

✓ **Шта Вам је најмање користило од предавања?**

54 полазника (81,818%) је одговорило – све ми је користило,
0 (0%) – Основни појмови инфомационе технологије (IT), MS
Windows, 7 (10,606%) – рад са фајловима и фолдерима, MS Word,
5 (7,576%) – интернет, електронска пошта, друштвене мреже, Skype.

✓ **Са којим сте предавањима имали највише проблема?**

3 полазника (4,545%) је одговорило – са свим, 40 (60,606%) – ни са
једним, 7 (10,606%) – основни појмови инфомационе технологије (IT),
MS Windows, 8 (12,121%) – рад са фајловима и фолдерима, MS Word,
8 (12.121%) – интернет, електронска пошта, друштвене мреже, Skype.

✓ **Шта бисте волели да додате предавањима?**

1 полазник (1,515%) је одговорио – пуно тога, 16 (24,242%) –
пнешто, 49 (74,242%) – ништа.

Анализа анкете показала је да је већина полазника изузетно задовољна самом обуком која је организована у Библиотеци у Пожаревцу, чак су додатно дописиване похвале за предаваче и одштампане лекције које су добијали. То је добар показатељ библиотечким радницима који су спровели обуку информатичког описмењавања пензионера и незапослених лица, да и даље наставе са радом. Рад са новим групама полазника креће у септембру 2014. године.

Да ли је обука била корисна?					
Веома	63	Донекле	3	Никако	0
	95,455%		4,545%		/
Да ли је наставни материјал био користан?					
Веома	62	Донекле	4	Никако	0
	93,939%		6,061%		/
Да ли су вежбе биле корисне?					
Веома	60	Донекле	6	Никако	0
	90,909%		9,091%		/
Шта Вам је било најкорисније од предавања?					
Сва предавања	37	Основни појмови информационе технологије (ИТ), MS Windows	12	Рад са фајловима и фолдерима, MS Word	5
	56,060%				
			12	Интернет, електронска пошта, друштвене мреже, Skype	18,182%
Шта Вам је најмање користило од предавања?					

Основни појмови инфомационе технологје (IT), MS Windows	0	Рад са фајловима и фолдерима, MS Word	7	Интернет, електронска пошта, друштвене мреже, Skype	5	54
	/				10,606%	
Са којим сте предавањима имали највише проблема?						
Са свим	3	Ни са једним	Основни појмови инфомационе технологје (IT), MS Windows	7	Рад са фајловима и фолдерима, MS Word	8
	4,545%					
						Интернет, електронска пошта, друштвене мреже, Skype
						8
Шта бисте волели да додате предавањима?						
Пуно тога	1	Понешто	16	Ништа	49	74,242%
	1,515%					

Статистички приказ одговора на питања

У шћа је израсло оно шћо смо йосејали?

У протеклој, 2013. години, Народна библиотека Србије, сагласно својим законским обавезама дефинисаним у члану 49. Закона о библиотечко-информационој делатности и одредбама Правилника о сталном стручном усавршавању у библиотечко-информационој делатности (Службени гласник РС, бр. 52/11), организовала је рад Комисије за акредитацију програма сталног стручног усавршавања запослених у библиотечко-информационој делатности.

Стално стручно усавршавање у библиотечко-информационој делатности је нови облик на плану стручног усавршавања библиотечко-информационих стручњака који је утврђен новим Законом о библиотечко-информационој делатности (Службени гласник РС, бр. 52/11). Законска обавеза запосленог на пословима у библиотечко-информационој делатности је да годишње оствари најмање 6 радних сати сталног стручног усавршавања, сагласно члану 2, тачка 3. Правилника о сталном стручном усавршавању у библиотечко-информационој делатности.

Комисија је спровела конкурс за програме и донела Одлуку о акредитацији програма сталног стручног усавршавања у библиотечко-информационој делатности за 2014. годину. Један од програма који је одобрен је и програм који је предложила Народна библиотека „Илија М. Петровић“ у Пожаревцу – *Уйознајше се са вирћуелним свештом рачунара – информатичко описмењавање*. Руководиоци програма су Рената Минић, Катарина Бели и Беба Станковић.

Акредитовани семинар (у трајању од 6 сати) конципиран је тако да се искуство и програм рада информатичке обуке за пензионере и незапослена лица, која се од јесени 2013. године спроводи у Библиотеци у Пожаревцу, пренесе библиотечким радницима из других јавних библиотека, како би могли да спроведу исти или сличан пројекат у својим библиотекама. У циљу значајнијег унапређења рада и интензивнијег развоја и деловања у оквиру библиотечко-информационе делатности у Србији, Народна библиотека „Илија Петровић“ у Пожаревцу жели да омогући својим колегама и колегиницама, који су запослени у библиотечко-информационој делатности, да се усавршавају за обављање стручних послова. До сада су се за акредитовани семинар Библиотеке у Пожаревцу заинтересовале и присуствовале библиотеке из Крагујевца, Баточине, Кнића, Раче, Кладова, Жабара, Малог Црнића, Костолца и Чачка.

Са својим пројектом, *Информатичко описмењавање пензионера и незапослених*, Народна библиотека у Пожаревцу, конкурисала је у јануару 2014. године за средства Министарства културе и информисања Републике Србије на конкурс за суфинансирање пројеката у области библиотечко-информацио-

не делатности и добила средства за куповину два нова рачунара, чиме је добила могућност да прошири групе полазника и самим тим одговори на све већу заинтересованост грађана за обуку. Значај оваквог пројекта за Народну библиотеку у Пожаревцу је у томе што таквим активностима постаје препознатљива као социјално и друштвено активна установа и омогућава локалној заједници боље услуге, повећава број корисника и број услуга које пружа, чиме се, такође, афирмишу и задовољавају неке од потреба социјално најугроженијих грађана.

Електронски извори

1. Сајт Microsoft-a <http://www.microsoft.com/sr-latn-rs> (сајт коришћен у јулу и августу 2013. године).
2. Muir, Nancy. Computers For Seniors - доступно на сајту <http://www.dummies.com/how-to/computers-software/Computers-For-Seniors.html> (сајт коришћен у јулу 2013. године).
3. *Партнер у учењу: електронски часопис за наставнике* – доступно на сајту: <http://www.microsoft.com/serbia/obrazovanje/pil/casopis/default.mspx> (сајт коришћен у јулу 2013. године).
4. The Pew Research Center's Internet & American Life Project, доступно на сајту <http://www.pewinternet.org/> (сајт коришћен у јулу 2013. године).
5. Digital World Research Centre, доступно на сајту <http://www.dwrc.surrey.ac.uk/people.shtml> (сајт коришћен у јулу 2013. године)
6. *Свети рачунара* <http://www.svetracunara.com/> (сајт коришћен у септембру 2013. године).

INFORMATION LITERACY TRAINING FOR OLDER PEOPLE

Summary

At the end of September in 2013, the Public Library in Požarevac started a free information literacy training of retired and unemployed persons, which was very well received by the city dwellers. That is a good indicator that the older city dwellers are not immune to the rapid technological development today and that they are eager to make progress regardless of their age. Technology plays an important role in helping older people keep up and improve their mental and emotional condition.

Keywords: Internet, computers, computer training, information technology (IT)

Renata D. Minić
Katarina S. Beli

Информашичко ојсмењавање сѝаријих лица: Библиоѝека у Пожаревицу

Доживојно учење: Семинар за школске библиоѝекаре у Чачку

Рачунари су унели револуцију у рад библиоѝека, Чачак, 2014.